

ДИПЛОМАТИ СО ПЕНЗИСКИ И СТР

Ратка Чокревска, преземена од Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, поставена на местото раководител на Секторот за организациони и кадровски прашања, денес е министер-советник во македонската амбасада во Белград. Михајло Трпковски, преземен од Електродистрибуција, поставен за генерален секретар (државен советник), по година-две е именуван за министер-советник во македонската амбасада во Сараево.

нието не изгласа нов закон, кој ќе ја содржи одредбата дека претходниот закон се става вон сила. Проблемот е во тоа што не се почитува Законот, кој во голема мерка ги ограничува непотизмот, партизацијата и нестручноста во дипломатијата што, пак, не им одговара на одредени структури и поединци.

Разговорот го водеше:
Жаклина МИТЕВСКА

☀ Господине Карапетров, во изминативе 14 години од самостојна Македонија, се покажа дека ние немаме ефикасна дипломатија. Дали причината за тоа е што сè уште ги користиме одредбите од Законот за надворешни работи на поранешна СФРЈ, односно немаме донесено сопствен закон или, пак, причината е во нешто друго?

КАРАПЕТРОВ: И по 14 години од осамостојувањето, Република Македонија не успеа да создаде ефикасна дипломатија, еден од виталните органи на Владата и на државата. Тоа е повеќе од очигледно. Во меѓународните односи Македонија остана политички маргинализирана, економски изолирана, со оспорено име на државата, непризната црква, потценети историски и културни вредности и со растечки гранични бариери за нејзините граѓани за патување и престој во странство. Постојните лоши состојби и односи се последица на отсуството на осмислена стратегија во областа на надворешната политика. Дефинирањето на нашата надворешна политика почнува и завршува со желбата за интегрирање во евроатлантските структури, само со цел (барем досега) да не останеме надвор од нив. За сметка на тоа се маргинализирани односите со други држави, не помалку значајни за вкупните македонски развојни перспективи. Во такви услови,

испуштена е шансата за профилирање на Министерството за надворешни работи во институција која треба да спроведува одредена надворешна политика. Не се точни изјавите и дискусиите, кои хаосот во нашата дипломатија го оправдуваат со непостоењето закон за надворешни работи. Закон постои, тоа е Законот за вршење на надворешните работи од надлежноста на сојузните органи на управата и на сојузните организации ("Службен лист на СФРЈ" бр. 56/81), усвоен од Собранието на Република Македонија. Тој е во сила сè додека Собра-

☀ Долг период сте поминале во МНР, така што сте доволно информиран за она што се случуваше и се случува во него. Тврдите дека непотизмот во голема мерка е застапен во македонската дипломатија.

КАРАПЕТРОВ: Отсуството на јасно дефинирани критериуми за вработување во дипломатијата, широко ги отвори вратите за имплементирање на непотизмот, партизацијата и корупцијата во Министерството. Речиси секој министер, со преземањето на функцијата си вработувал или

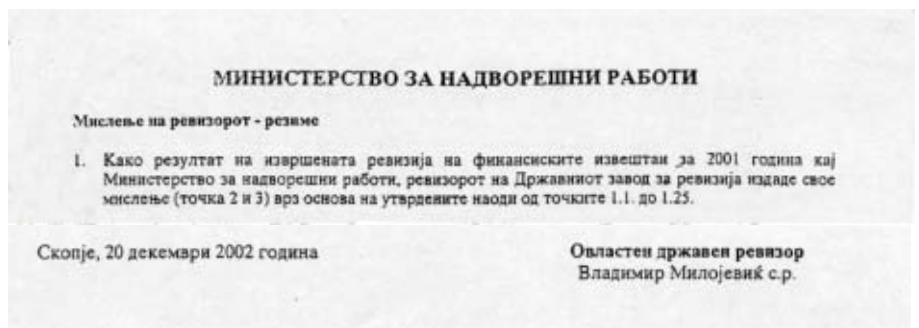
ВЕТУВАНИ ОД УЈАЦИНСКИ КАДАР

преземал кадри од другите државни институции, лица без соодветни квалификации и искуство и ги поставувал на високи работни места. На пример, Ратка Чокревска, преземена од Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, поставена на местото раководител на Секторот за организациони и кадровски прашања, денес е министер-советник во македонската амбасада во Белград. Потоа, Михајло Трпковски, преземен од Електродистрибуција, поставен за генерален секретар (државен советник), за по година-две да биде именуван за министер-советник во македонската амбасада во Сараево. Истото ова се случува и во нашите амбасади во Рим, Лондон, како и во многу други.

☀️ Колку корупцијата е застапена во МНР? Ве молиме и тоа да ни го потврдите со факти.

КАРАПЕТРОВ: Што се однесува до корупцијата, неа лесно ќе ја препознаете по несоодветниот профил на лицата кои се поставуваат за амбасадори или на други високи места во нашите дипломатско-конзуларни претставништва. Корупцијата во македонските слови се однесува како

од Електродистрибуција или од Пензиско-инвалидскиот фонд, кои никогаш не работеле во амбасада и најчесто многу помалку се образовани од кандидатите - универзитетски професори - кому треба да му бидат ментори). Состојбата е катастрофална. Амбасадорите, по месец-два наводни подготовки, пишуваат некакви тези (со историски, географски и економски содржини), кои наводно ги бранат на работен колегиум и така заминуваат во странство.

струјата, тресе, удира, а не се гледа. Кога ќе анализирате зошто и како одредено лице е поставено на висока функција (без соодветно образование, работно искуство, познавање странски јазик или со партиска определеност и т.н.), се наметнува заклучокот дека именуваниот ја дели својата девизна плата со одредени поединци или структури, кои помогнале да биде поставен на функцијата.

☀️ Колку нашите амбасадори се подготвени да одговорат на обврските во странската земја?

КАРАПЕТРОВ: Нашите амбасадори заминуваат во странство речиси без никакви подготовки во земјата. Тоа не е по нивна вина. Во Министерството нема квалификуван кадар, кој треба да им ги организира подготовките (за нив се грижи доведениот

Тоа е само бледа импровизација. Тие немаат можност во Министерството да се запознаат со елементарните работи од дипломатијата. Елементарна работа е, секој амбасадор по завршувањето на мандатот, во Министерството да подготви извештај за својата четиригодишна работа (на кои теми работел, со кои институции и поважни личности соработувал итн.). И неговиот извештај да се разгледа и одобри (на таканаречениот завршен разговор) од работниот колегиум, кој дава оценка за (не)успешната работа на амбасадорот. Таа оценка се доставува до претседателот на државата и до премиерот. Истовремено, извештајот со заклучоците од работниот колегиум служи како појдовна основа за подготовките на следниот амбасадор, кој треба да го замени. Ваква практика во МНР нема. Досега ниту еден амбасадор, по завршувањето на мандатот не поднел извештај за својата работа и немал завршен

разговор со работниот колегиум. Претседателот на државата и премиерот добиваат само паушални, незванични, усмени оценки за работата на амбасадорите, кои тие ги одредиле и на кои им потпишале акредитивни писма. Постои уште еден куп вакви елементарни работи кои не се институционализирани во Министерството и затоа е нормално што тоа не функционира така како што треба.

☀️ Зошто секогаш во игра се едни исти луѓе. Тие само си ги менуваат позициите во амбасадите и во конзуларните претставништва. Внимание предизвика и одлуката на Владата за именување на Ристо Никовски за амбасадор во Москва, а на Игор Џундев за ООН?

КАРАПЕТРОВ: Тешко можам накусо да Ви одговорам на ова прашање, кое е суштинско. Вработените во Министерството не се изложени на конкуренција бидејќи не постои интерна школа за подготовка на кандидати за дипломатија, која би ја посетувале и лица надвор од Министерството, како алтернатива на постојано вработените во МНР. А кадарот кој не е изложен на конкуренција, како и секаде, се опушта, слабее, гние. Овој проблем ќе може да се реши со комплетно реформирање на Министерството, доколку за такво нешто Владата се одлучи. На тоа требало да поработат и кандидатите за амбасадори, Ристо Никовски и Игор Џундев, двајцата беа потсекретари и државни секретари во МНР. А тоа не го направиле, не знам дали поради

Кога би постоела институцијата завршен разговор, со оценка на нивната работа, се сомневам дека тие би се нашле на листата на кандидати за амбасадори за Москва и за Њујорк.

☀️ Со лошата кадровска политика, отсуството на стратегија, Македонија е во меѓународна политичка маргинализација и економска изолатија. Ваш коментар?

КАРАПЕТРОВ: Мојот коментар го слушнавте кога Ви одговорив на првото прашање, за состојбите во кои се наоѓа нашата држава. Врз нив, големо влијание има неправилното спроведување на македонската надворешна политика. Поради тоа, во секоја земја, функцијата министер за надворешни работи му се доверува на лице кое е во врвот (втор, трет) на листата со висок потврден рејтинг. Многу често, од таа функција се избираат идните шефови на државата.

☀️ Коментарите на Македонците кои живеат надвор од татковината се дека македонските амбасадори воопшто не кон-

КАРАПЕТРОВ: Дипломатската работа е сложена. Таа не може да се извршува со трикови, со фолирање и со парадирање. Нашите иселеници кои од татковината си заминале како печалбари се здобиле со образование, навика и сознанија за тоа какви треба да бидат нивните односи со македонските дипломатско-конзуларни претставништва. Веднаш препознаваат што е, а што не е нормално и правилно реагираат. Нашето игнорирање на нивните реакции, најблаго речено, е злосторство и кон нив и кон Македонија. Да ги наведем само Полјаците, како тие знаат да се однесуваат кон своите иселеници во странство, какви сè институции постојат на таа релација. Ќе се вчудоневидите, пак, на кое ниско ниво се лоцираат нашите иселеници. Јас тоа добро го познавам бидејќи 6,5 години работев во југословенската амбасада во Варшава.

☀️ Направете споредба за тоа како изгледа еден амбасадор од странска земја, а каков е нашиот?

КАРАПЕТРОВ: За споредба нема да избирам еден турски, кинески, руски или

При увидот во документацијата на дипломатско-конзуларните и другите претставништва, ревизијата утврди дека во 2001 година се остварени приходи од конзуларни такси и други приходи во износ од 239.867 илјади денари (3.934.767 евра), кој не се уплатени во републичкиот буџет. Поради тоа, позицијата Неданочни приходи (во делот на ставката административни такси и надоместоци) во Билансот на приходи и трошоци е потценета за износ од 239.867 илјади денари, а потценети се и позициите Активни временски разграничувања и Пасивни временски разграничувања (во делот на ставката дел од вишокот на приходи за пренос во наредната година) во Билансот на состојбата за истиот износ.

1.2. Министерството за надворешни работи сите извршени дознаки на средства на дипломатско-конзуларните и другите претставништва ги евидентира во сметководството како потрошени средства, иако со налозите за книжење не е приложена финансиска документација за извршените исплати за конкретните намени. Во сметководството на МНР не се води аналитичко евидентно задолжување на дозначените средства на корисниците.

Дипломатско конзуларните претставништва не водат книговодство и други евиденции, согласно на Правилникот за финансиско и материјално работење на дипломатско конзуларните и другите претставништва на РМ во странство бр. 01-140/1 од 12.01.1994 година.

Финансиско материјалното работење во Министерството за надворешни работи и во дипломатско конзуларните претставништва не е уредно, вистинито, ажурно и комплетно во согласност со законските прописи, поради што ревизијата не беше во можност да оствари увид во целокупната документација.

(ФАКСИМИЛИТЕ НА СТР. 22 И 23 СЕ ОД МИСЛЕЊЕТО НА РЕВИЗОРОТ-РЕЗИМЕ ЗА ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ ЗА 2001 ГОД. ВО МНР)

не знаење или заборавиле, но сигурно брзајќи што поскоро да ги фатат амбасадорските фотелји. И на двајцата нешто им недостасувало, да помислат на такво нешто.

тактираат со нив и дека тие достоино и соодветно не ја претставуваат македонската култура и традиција?

француски амбасадор, кои се во светскиот врв од професијата дипломат, бидејќи резултатот би бил катастрофален. Ви предлагам споредба со многу свеж пример од

1.7. Владата на Република Македонија на ден 24.10.1996 година има донесено Заклучок за регулирање на недвижниот имот (стан од 133 м²) на АД Порцеланка - Велес во Загреб кој ќе служи како резиденција на амбасадорот на РМ во Загреб. Министерството за надворешни работи на 17.02.1998 година има изготвено Информацијата за состојбите и обврските на МНР за регулирање на деловниот простор на АД Порцеланка - Велес во Загреб. За наведениот стан во 1997 година Министерството има уплатено средства на АД Порцеланка - Велес во износ од 35.980 илјади денари. На ревизијата не е била презентирана Одлука на Владата на РМ, договор и друга документација за купопродажба на станот, ниту документација за пренос на сопственоста на станот. Сеуште не се решени имотно правните односи и станот не е пренесен во сопственост на Република Македонија и истиот не може да се евидентира во сметководството на МНР на позицијата материјални средства (градежни објекти). Станот сеуште не се користи од амбасадата на РМ во Загреб и се плаќа закупнина за користење на друг објект за резиденција на амбасадорот на РМ. Уплатените средства треба да се евидентираат на позициите активни и пасивни временски разграничувања и да се покрене постапка за регулирање на имотно правните односи или да се бара враќање на средствата.

Поради тоа, позицијата материјални средства во Билансот на состојба е преченета за износ од 41.458 илјади денари, од кои ставката градежни објекти за износ од 43.487 илјади денари, ставката исправка на вредноста на средствата за работа за износ од 2.029 илјади денари, а преченета е и позицијата извори на деловни средства во делот на потставката деловен фонд за износ од 41.458 илјади денари. Исто така, за уплатените средства во износ од 35.980 илјади денари потценети се позициите активни и пасивни временски разграничувања во Билансот на состојба.

земја со помлада сопствена дипломатија. Непримерно е да го наведувам неговото име и името на земјата. Тој допатува во Македонија со комплетно познавање на нашата историја, литература и култура, економија, спорт, национални обичаи за сите етнички заедници и само по четири-пет месеци тој настапи во електронските медиуми, добро зборувајќи го македонскиот јазик. За да се уверите дека навистина е така, повикајте некој од нашите амбасадори, кои биле во Романија, Шведска, Украина, Унгарија итн. и таму престојувале четири па и повеќе години, па прашајте ги дали тие го зборуваат јазикот на земјата во која работеле. Сега ние во Русија испраќаме амбасадор, Ристо Никовски, кој не го знае рускиот дипломатски јазик, што е навреда за таа земја. На Русите веднаш им станува јасно дека сме испратиле сосема неподготвено лице за таа функција, што се толкува како девалвирање на билатералните односи меѓу двете земји. Мислам дека друг коментар не е потребен.

☀️ Кога ние ќе добиеме школувани дипломати за тие да можат правилно да ја водат надворешната политика на државата?

КАРАПЕТРОВ: Секако дека во догледно време тоа нема да се случи, бидејќи не се прават некакви подготовки во таа насока. Кај нас сè уште не преовладало мислењето дека нашата дипломатија треба да ја формираме и да ја профилираме ние самите, а не да чекаме некој друг за нас тоа да го направи. Секоја земја си профилира дипломатија според своите потреби, услови и надворешна политика. Ние имаме многу сложена мешавина од проблеми каква што нема ниту една земја во Европа (непризнато име, црква, оспорена националност, историја, слаба економија итн.) и не сме во

1.18. При проверка на трошоците за службени патувања во странство, ревизијата го констатира следното:

ревизијата е на мислење дека набавката на авионските карти е вршена по многу повисоки цени од пазарните и од цените во авио компаниите (Пример: Од агенцијата Орфеј и Фра-ма Интернационал - Скопје за дестинациите Скопје-Цирих-Брисел-Скопје износ од 2.862 ДЕМ; Скопје-Цирих-Брисел-Франфурт-Скопје 2.008 ДЕМ; Скопје-Цирих-Брисел-Цирих-Скопје 1220 ДЕМ; Скопје-Цирих-Лондон-Виена-Скопје 3.396 ДЕМ; Скопје-Цирих-Москва-Скопје 2.706 ДЕМ; Скопје-Виена-Скопје 1.969 ДЕМ; Скопје-Минхен-Дизелдорф - Виена - Скопје 2.750 ДЕМ; Скопје-Вашингтон-Отава-Вашингтон-Торонто-Мајами 15.017 ДЕМ; Скопје-Виена-Будимпешта-Цирих-Скопје 3.407 ДЕМ; Скопје-Амстердам-Вашингтон-Њујорк-Цирих-Скопје 5000 УСД). Има и многу други примери за фактурирани многу високи цени кои се констатирани во белешките од ревизијата;

при фактурирањето од туристичките агенции е пресметувано по курс на валутата многу повисок од средниот курс на Народната банка на Република Македонија и повисок од курсот во приватните менувачници (Пример: агенцијата Фра-Ма Интернационал фактурирала износ од 2.490 илјади денари за денарска противвредност на 31.110 УСД по курс од 30 денари за 1 УСД за службено патување на релација Скопје-Минхен-Пекинг-Париз-Рим; агенцијата Орбис - Скопје во повеќе фактури има пресметувано денарска противвредност од 78 денари за 1 УСД;

со фактурите за исплата не се приложени авионските карти како доказ дека патувањата се навистина извршени до одредените дестинации за кои е извршено фактурирањето, ниту решенија за одобрување на службените патувања во странство потпишани од овластен наредбодавец во министерството. Поради тоа, ревизијата не беше во можност да ја утврди веродостојноста на направените трошоци, како и вистинските цени на авионските карти;

има повеќе случаи каде што решенијата за одобрување на службените патувања во странство од овластениот наредбодавец се потпишувани по извршените службени патувања;

исплатени се дневници и трошоци за сместување на надворешни лица во износ од 68 илјади денари за кои не е пресметан и платен персонален данок;

можност да копираме туѓа шема. На Македонија ѝ треба витална дипломатија, малубројна, високостручна и флексибилна. Донациите за посетување курсеви за дипломатија во некои европски земји, што се практикуваат, се некаква основа во таа насока, но тоа сè уште не е дефиниран профил за потребите на нашата дипломатија. Не треба да се испушти од предвид дека функцијата на Министерството за надворешни работи има безбедносен карактер и добар дел од подготовките овој кадар треба да ги изврши во земјата, во институции надвор од Министерството.

тени во странство на високи функции и ништо не им 'фали'. Ниту еден од одговорните во 2001 година, за која се констатирани малверзации, не е отстранет или сменет од работното место. Има многу примери, од извештајот изберете колку сакате. Непријатно ми е што моите одговори се песимистички и негативни. Треба да нагласам дека во тоа Министерство има и чесни и вредни амбасадори и дипломати, но тие се многу малку и не можат да испливаат на површина од фолирантите и профитерите. Во таа категорија спаѓаат амбасадорот Јордан Плевнеш, Љубиша Георгиевски, Мерице Рушани и одреден број дипломати во МНР.